

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 12. Carolus M. Sanctorum Reliquias veneratus est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

C A P V T XII.

Carolus Magnus Sanctorum Reliquias veneratus est.

Carolum Magnum (quæ non scribendi, fallendique audacia!) Nifanius nobis contemptorem Reliquiarum facit. Argumentum, quo id confici vult, sumit ex lib. 1. imaginum cap. 18. In eo enim refertur, primò quòd Ezechias aneum serpentem confregerit, ne idololatriæ invitamentum esset. Quali Carolus Magnus simili modo voluerit corpora Sanctorum abjici, & Reliquias tolli è conspectu colentium. Deinde eo in libro Carolus Magnus superstitionis damnat mulierem, quæ fimbriam Christi tetigit, & sanata est; simulque D. Hieronymum ridet, qui hoc Evangelij testimonio cultum Reliquiarum asserere conatus sit. iteoque desipere Hieronymum cum mulierculis, quæ in ligno S. Crucis, & ejusmodi lipfanis sacris, zelum quidem, sed non secundum scientiam affectent; *calicem liquantes, & deglutientes camelum.* Hæc Carolo M. adscribit Nifanius, cum libri illi pseudo-Carolini sint, & ab hæreticis eorum temporum conscripti, ut supra demonstratum est. Quin adeò hi libri de imaginibus, ut servirent Lutheri & Calvini hæresi, à nostris hæreticis corrupti creduntur, assutis, insertisque ijs, quæ hæresi eorum favere possent, quando nullum adhuc genuinum eorum librorum exemplar proferri potuit, quod non Goldasti mendacijs, & Calvinianis typis depravatum sit. Deinde, quis credat Carolum M. tam impiè & blasphemè loqui de Evangelio Christi, & muliere fimbriam tangente, quæ eo pietatis & fiduciæ contactu sanitatem consecuta est? quod factum Scriptura non minus commendat, quàm eorum, qui per sudaria & semicinctia Pauli contacta sanati sunt. Vel hoc ipso prudenti clarum est, hosce Caroli non esse libros: Non enim Carolus, non Hieronymus, non SS. Patres tam perversè Scripturam explicant, sed hæretici. Bene Augustinus

NNNN 3

gustinus

gustinus lib. 7. de Genes. ad lit. c. 9. *Omnes heretici Catholicas scripturas legunt, nec ob aliud sunt heretici, nisi quod eas non rectè intelligentes, suas falsas opiniones contra veritatem earum pertinaciter asserant, aut in suis, quos volunt sensus, detorqueant: ut lib. 2. de concupisce. c. 31 scribit.*

Jam verò, ut palàm planiusque constet, quàm hæc falsò Carolo M. adscribas, ostendam Carolum Magnum egregium & religiosum fuisse cultorem sacrarum reliquiarum. I. Ex historia Francica, Anno Christi DCCLVII. *Thassilo Dux Bavaria tam Pipino Regi, quàm Carolo & Carolomanno super corpus S. Dionysij fidem juravit: sed non solum ibi, verum etiam super corpus S. Martini, & S. Germani simili sacramento fidem pollicitus est.* Ita Annales Francici: Ex quibus intelligis, corpora horum Sanctorum in honore cultuque fuisse, ad quæ *juramentum*, quod est actus religionis, est præstitum. Anno Christi DCCLXVIII. Pipinus Rex cum morbo urgeretur, qui fatalis ei hoc anno fuit, prius in ipsa in valetudine *Turonas delatus, apud S. Martini memoriam oravit.* ita Annales Francici. Et quæ hujus cultus causa? Nisi quod istic corpus S. Martini quiesceret, ad cuius S. sepulchrum, sepe ejus preces Deo commendaret? Ne quid hoc loco de cultu Francorum Regum, & totius Franciæ, ad corpus & sepulchrum S. Martini referam; aut de ijs, quæ à Pipino ad sepulchrum & corpus D. Swiberti voti causa facta memorat D. Ludgerus in Epistola sua ad Rixfridum Episcopum. Et quæ non in ipsa D. Swiberti apotheosi & canonizatione tam celebri acta sunt, agente & præsentè Carolo M? Quot non miraculis ipsa elevatio corporis D. Swiberti spectante Carolo M. illustrata? sanè is *civilis cultus* non fuit Reliquiarum, ut vos Prædicantes somnatis: nisi omne cerebrum vobis diffluxerit in calceum. Anno Christi DCCLXX. Bertrada Caroli M. mater in Italiam profecta est, *adoratis etiam Roma sanctorum Apostolorum liminibus, ad filios in Galliam revertitur.* Matris pijsimæ exemplo Carolus quater Romam profectus ad limina Apostolorum voti causâ, ut suprà relatum est, non ob aliud magis, quàm ut vota precesque suas ad corpora Apostolorum, eorumque apud Deum patrocinia, offerret. Et hanc tu peregrinationem in Carolo M. etiam criminaris, eo quòd Gregorius Nyssenus, & quidam alij Patres peregrinationem reprehendant. Verùm hoc illi fecerunt propter abusum qui irrepsit, non quòd ob hæc ipsa peregrinatio per se ad loca Sanctorum mala damnandaque sit, aliàs & Carolus reprehenden-

hendendus esset, & omnia Sacramenta tollenda essent, quòd nulla res tam sacrosancta in ullo unquam religionis statu fuerit, quæ non abusu hominum vitata sit. Anno Christi DCCXCIX. Missus à Patriarcha Hierosolymitano Monachus Legatus, *Benedictionem*, ut Annales perhibent, & *Reliquias de loco Resurrectionis Dominicæ, quæ Patriarcha Regi miserat, detulit Aquisgranum*: Quo dono nihil gratius fuit Carolo M. Anno Christi DCCC. Carolus Magnus: *Sequanâ amne transmissa, Turonas ad S. Martinum orationis causâ profectus est, moratus ibi aliquot dies propter adversam Luitgarde conjugis valetudinem, quæ ibidem & defuncta, & humata est.* Tanta Caroli, tanta conjugis pietas, erga D. Martini sepulcrum & Reliquias, patris Pipini majorumque exemplo.

II. Ex Capitularium libris & Synodis Carolinis, quæ non passim testimonia cultus Reliquiarum? Lib. 16. cap. 69. de destructis Ecclesijs sancit: *ut Reliquiæ ejus loci ab Episcopo ab his auferantur, & in meliori loco ponantur.* In Capitulari Episcoporum can. 3. *Unusquisque Sacerdos Ecclesiam suam cum omni diligentia edificet, & Reliquias Sanctorum cum summo studio conservet.* tom. 20. Conciliorum Regiorum. In Constitutionibus Caroli, uti & in Ecclesiasticis Capitulis decernitur: *Omne sacramentum in Ecclesia, aut super Reliquias juretur, sic illum Deus adjuvet, & Sancti, quorum istæ Reliquiæ sunt, ut veritatem dicat.* Idem habet Concilium Francofurtense can. 9.

Concilium Aquisgranense can. 42. ex Africano ita statuit: *Altaria Martyrum non ponantur in agris, vel ad viam, ubi nec corpus, nec Reliquiæ Martyrum sunt.* Moguntinum Concilium can. 51. *Corpora Sanctorum de loco ad locum nullus presumat transferre, sine consilio Principis, vel Episcoporum, & sanctæ Synodi licentiâ.* Præclarum, & omni posteritate dignum, scribit in præfatione ad legem Salicam vetustus, & æqualis eorum temporum auctor de Clodoveo post baptismum susceptum, ac de Childeberto, & Chlotario proximè succedentibus Francorum Regibus, & Francico populo; *Hi, inquit, Franci post Baptismi agnitionem, sanctorum Martyrum corpora, quæ Romani vel igne concremaverunt, vel ferro trucidaverunt, vel bestiis laceranda projecerunt reperta, auro & lapidibus pretiosis ornaverunt.* Ita verò Franci colendo mortua SS. corpora fortiores fuerunt, quàm Romani viva SS. corpora excruciendo: nec dubium, quin hic cultus magna pars felicitatis Francorum, qui exinde ej-

ctis

etis Romanis totâ Galliâ potiti sunt. Quæ nobis eo gratiores esse debent, quodd vera Francorum origo ex Westfalia ducatur, quod in Monumentis *Ferdinandi* Episcopi nostri leges commonstratum. Ut jam nihil ad hanc, de qua agimus controversiam, ex majorum exemplo illustriùs desiderari possit. Tam antiquus igitur Francorum cultus erga Reliquias, in quo omnes Francorum Reges ad Carolum Magnum ferventissimè perstiterunt.

III. Cultus Reliquiarum in Carolo manifestus, ex Caroli Magni factis, usuque Reliquiarum. Transtulit enim Carolus Magnus corpora *Crispini & Crispiniani* Martyrum Osnabrugum, ad primam quam illic fundavit in Saxonia Ecclesiam. Testis ipse Carolus in diplomate Osnabrugensi: *Notum sit omnibus, qualiter donamus ad Basilicam S. Petri Principis Apostolorum, & SS. Martyrum Crispini & Crispiniani, quam nos construximus in loco Osnabrugki, & corpora illorum illuc transtulimus, ubi præest vir Venerabilis Wiho Episcopus.* Ita Paderbornensis, Mindensis, Bremensis, Monasteriensis, Halberstadiensis, cæteræque primæ per Saxoniam Ecclesiæ, primas suas quas habent Reliquias, ad Carolum Magnum fundatorem suum referunt. Neque hic cultus Reliquiarum, ut Nisanius somniat, ad cultum civilem referri potest. Quorsum enim corpora *Crispini & Crispiniani*, qui opifices fuerunt, eo honore exornasset Carolus? sed quia Martyres fuere, Martyrum quoque & Patronorum apud Deum honore decorantur, & veneratione coluntur.

Inter cæteras quas Carolus Magnus Romæ donatione Pontificum accepit Reliquias, refertur corpus *Candidi* Martyris, (de quo extat Epistola Hadriani Pontificis ad Carolum Magnum tom. 18. Conciliorum Regionum) Carolo Magno donatum, quod Paulus Papa concesserat *Aciulfo* Presbytero; *Unâ*, inquit, *vobiscum concedimus sanctum corpus.* Quanquam Hadrianus addit de se: *Jam dudum per revelationem territi, nullo modo audemus ex ipsis Sanctorum corporibus amplius quid exagitare.* Et quia Sancti sæpe inviti comperti, in transferendis suis corporibus, ideo & Pontifices inviti, agrè Roma abstrahi passi sunt. Quo in genere quæsit Carolus Magnus tantum in Sanctorum Reliquiis patrociniū, ut eas etiam per castra à Sacerdotibus circumferri, & pugnaturus in hostem sibi adesse voluerit; uti id inter munia Castrensiū Sacerdotum fuit: *Episcopi duo, vel res castra sequantur, & cum illis electi*

electi Sacerdotes, qui sciant Missas celebrare, de infirmis curam habere, sa-
cratque olei cum sacris precibus unctionem impendere. Hi verò nec arma
ferant, nec ad pugnam pergant, sed tantum Sanctorum pignora & sacra mi-
nisteria ferant. Ita Carolus lib. 7. Capit. c. 91. & cap. 103. tom. 20. Con-
ciliorum Regionum.

Demum quas Sanctorum Reliquias Carolus Magnus ex Palæsti-
na & Oriente, quas Roma & ex Italia, quas ex Africa & Hispania colle-
gerit in sacrum suum thesaurum, quantumque ex his Basilicam Aquisgra-
nensem, primas per Saxoniam Ecclesias, & Cœnobium Monachorum &
Monialium dotavit, exornavitque, nihil hîc attinet referre : testes fasti
singulorum locorum & sacraria, testes Francorum Annales, & historiæ.
Mira sanè in Carolo, & à Caroli ævo Christianorum per Saxoniam in
hoc cultu pietas : ac postquam corpora Sanctorum ex Saxonia metu
hæresis translata, aliò migrare cœperunt, ipsa etiam religio, & felicitas,
& pax longa in longum bellum mutata, demigrare cœpit. Postquam
S. Viti Martyris corpus ex Gallia ad Corbejam Saxoniam transportatum
perhibet Witekindus ejusdem Cœnobij Monachus, & observarunt alij,
ex Gallia quoque in Saxoniam transmigrasse felicitatem, coronâ Imperij
sensim ad Saxones devolutâ, nec prius Magdenburgum in cineres &
suum exitium incubuit, quàm corpus S. Norberti Archiepiscopi ejus loci
migrarat. Et quibus non injurijs ex vestra primùm doctrina Reliquiæ,
& corpora Sanctorum tractata ? nec sine vindicta etiam Numinis in sa-
crilegos, quorum è numero Canonicus Mindensis Lutheranae sectæ ve-
stræ, qui cum multas Reliquias Cathedralis Ecclesiæ suæ reperisset, con-
jecit in unum corbem, eumque rotando, girando, miscendoque inter se
Reliquias, cum joco & sarcasmo dixit : *Vos nunc Sancti convenite inter
vos, & quisque suas exuvias repetat.* Vix hæc dixerat sannio, cum cere-
brum ejus rotatum, ipse exinde in perpetua amentia & infania vixit. Mul-
ta sunt hujusmodi divinæ vindictæ exempla, quæ frustra vobis, qui hæc
everso mentis vestræ cerebro haud minus ridetis, donec cum morte se-
rò vos pœna excipiat. Certò tibi persuadeas, quam vindictam animæ
Martyrum clamant in cælo, *Apocalypsis c. 16.* hanc cæteris Sanctorum in-
jurijs non defuturam. Sed his missis, revoco te in præsens ad Carolum
Magnum & quæro, quomodo Carolus Magnus videri potest in *libris
Imaginum* damnasse cultum Reliquiarum, à quo tot legibus, dictis, factis
cultus

OOOO

cultus

cultus Imaginum assertus est? ut vel ex hoc libri imaginum pseudo-Carolini cognoscantur. Inscribis librum tuum *Ostensionem historicam*; quam hic historiae partem attingis? aut quid ad hæc, quæ de Reliquiarum veneratione ex Carolo attulimus, respondebis? nisi ut omnes historicos & Carolina Monumenta falsitatis damnes, aut tu omnium scriptorum fallacissimus appareas. Imò quid *Ostensionem historicam* inscribis librum hunc tuum de Carolo Magno? qui primum Eginardum tibi procurasti, postquam audivisti tua hic à nobis refutari? Quid nunc de cæteris tuis judicabimus? nisi quòd omnia tua ex alijs scriptorum rabulis exscripleris, nec ipsos fontes historiarum inspexeris quidem, ad quos hætenus te remisimus, & ex quibus nostra asseruimus. Ita agitis cum populo, qui Episcopos & omnium scientiarum doctores vos fertis. Idem est de *theologicâ tuâ ostensione*. Tuum illud est: Populo imposuimus, & Historici, Theologi quævis sumus. Nunc cætera, quæ ex eadem officina mendaciorum opponis, audiantur.

*Objectiones Nifanii adversus cultum Reliquiarum,
et S. Crucis.*

I. **O**bjiciunt Deut. cap. ult. Deus abscondit corpus Moyfi, non aliam ob causam, inquiunt, quàm ne Judæi illud adorarent cultu latriæ, sicut Catholici colunt corpora Sanctorum. Quocirca in Epistola Judæ diabolus contendit cum Michaële Archangelo de corpore Moyfi, volebatque illud diabolus manifestare, ut Judæis occasionem adorandi præberet. Idem Nifanius infert ex serpente æneo, quem Ezechias 4. Reg. c. 18. confringi jussit, ne ex illo occasio idololatriæ Judæis præberetur: quod argumentum ob id in libris de imaginibus Carolum adversus cultum Reliquiarum produxisse vult.

Et. Utrumque, & corpus Moyfi, & serpentem æneum subtractum oculis Judæorum, ne cum proni essent ad idololatriam, adorarent cultu latriæ, ita Chrysostomus: ut sanè constat ex vitulis aureis, tanta populi levitate adoratis. Id verò periculum cum in Christianis cesset, hæc nihil ad rem faciunt. Imò post captivitatem Babylonicam, cum populus instructior non amplius idola coleret, Deus illustravit sepulcra Isaia, Ezechielis,

chielis, Jeremiae, Elisæi, Abdiæ aliorumque miraculis, & gratum habuit cultum qui sepulcris, & ossibus illorum delatus est: uti hæc *Epiphanius*, *Hieronymus*, & interpretes docent. Et ubi auditum, Christianos unquam Sanctis divinos honores detulisse, aut pro Deo coluisse? S. Vitum quidem lego in Rugia insula pro Deo cultum, sed hoc barbari illi homines fecerunt, postquam ejectis Corbejensibus illic Monachis ad idololatriam rediere.

II. Objicitur Matth. cap. 23. Ubi Christus reprehendit Phariseos: *Vae vobis*, inquit, *qui edificatis sepulcra Prophetarum, & ornatis monumenta justorum*: Ergo, inquit, multo minus hæc religioso aliquo cultu veneranda sunt. Hoc argumentum Joannis Wiclef erat, quo & Lutherani se munire volunt. R. Christus non reprehendit Judæos quod ædificarent, vel ornarent monumenta Prophetarum: sed quod non imitarentur eos, quorum monumenta ornabant, sed potius eos, qui Prophetas occiderunt, vel ob id Pharisei hypocritæ appellantur à Christo: ita explicant hæc *Hilarius*, *Hieronymus*, *Chrysostomus*, *Theophylactus*, *Ambrosius*, *Beda*; uti apud *Maldonatum*, aliosque interpretes leges. Quamquam Hieronymus id ex fastu, & ambitione Judæorum factum velit; *Chrysostomus*, ut ostenderent majorum potentiam in occidendis Prophetis. Hoc nimirum illud Christi Luc. 11. *Profecto testificamini, quia consentitis operibus Patrum vestrorum: quia illi Prophetas occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulcra*.

III. Objicitur: Apostolus Coloss. 2. damnat omnem cultum arbitrium ab hominibus institutum, quem Græci vocant *ἑθελοθησκευίαν*, in quo cultu agitando, & objiciendo nobis multus est Melanchthon in Apologia Augustanæ confessionis; talis autem voluntarius cultus est Reliquiarum, imaginum, aliarumque rerum, inquit, apud Catholicos. R. Hunc cultum non esse ab hominibus excogitatum, sed inspiratum à Deo, ut patet ex Scripturis citatis, ex Traditione, Concilijs, & Patribus; quippe qui ab exordio Ecclesiæ cœpit, & toto orbe Christiano frequentatus, inde ad nos usque perductus est. 2. Apostolus damnat cultum superstitiosum, sive falsam religionem, ut exponit D. Hieronymus ad Algasiam. Ostendant verò prius adversarij hunc cultum esse superstitiosum aut falsum, quod nunquam præstabunt Lutherani & Calviniani, qui hic unum cornu instant. Deinde, si omnis ejusmodi cultus & caerimonia,

OOOO 2

quæ

quæ non habent expressum mandatum, sed ex Scriptura manifestè deducuntur, sunt abjiciendi & damnandi, quid facit totus ille cultus religionis vestræ? quid cærimoniarum in Lutheranis vestro exercitio divino? quid ritus in Baptismo & cœna? hæc enim omnia, quæ cum Catholicis communia retinetis, erunt abjicienda, & nudè cum Calvinistis exercitium vestrum divinum, cæteraquæ Sacramenta peragenda erunt. Sed ad eos vos spiritus vestræ ecclesiæ quotidie magis magisque rapit, ut nulla secta tam impia & absurda hoc sæculo sit, cui non accedere potius quàm Catholicis, vobis buccinatoribus placeat.

IV. Objicit nobis Nifanius Concilium Tridentinum, quod id præscribat Reliquias esse honorandas & venerandas; sed id versutè fieri à Patribus illius Concilij, eò quòd alij Catholici Doctores nomen venerationis convertant in adorationis; passimque Reliquias non secus, quàm imagines Sanctorum adorandas scribant. Ita D. Thomam, Vasquez, Suarez, Valentiam, aliosque adorationis nomine uti dicis, cum de cultu Reliquiarum agunt. & ut suprà, nomen adorationis generale esse, quod modò pro cultu latriæ, modò pro cultu duliæ analogicè accipitur, tam à Scriptura, quàm Concilij & Patribus. Ita hoc postremo modo citati à te Theologi faciunt, cum de cultu Sanctorum, imaginum, & Reliquiarum agunt. Ad Grammaticos hinc ablegandus es, qui tantus theologus inter theologos esse vis. Obstrepis hic nobis, tanquam anser inter olores, risui te exponis, quando ineptias istas scribis, ad quas pueri & quælibet anus tibi responderet, nos non adorare cultu latriæ Sanctos, eorumque imagines, aut Reliquias, sed cultu religioso longè inferiore, quàm sit latria.

Instas, & dicis alios Theologos docere Reliquias per se coli posse cultu ad ipsas terminato, ut ad imagines sit; alios verò, non nisi respectivo simul coli, quæ communior sit sententia. Quid hæc demum ad rem, aut fidei articulum? cum de modo agatur, inter scholasticos terminos relicto. Sufficit illud Tridentini: *Sanctorum Reliquias esse honorandas & venerandas*. De modo hoc nihil definit, sed Theologis relinquit. Nec tu ille es, qui vel D. Thomam censeas, vel aliorum Theologorum Aristarchus sis. Imò quid de his Lutherana plebs, & vulgus Prædicantium intelligit, quæ tu ipse non intelligis? ut inde cavillandi ansam quæras?

A te

A te potius quærendum est, quo cultu Sanctorum corpora & Reliquias honoretis? gloriari corpora Sanctorum à vobis non abjici, nec indignè tractari, quemadmodum Calvinistæ & anabaptistæ faciunt: pari modo dicitis non confringi à vobis imagines, sed retineri. Scio, iconoclastæ non estis, interim iconomachi, hagiomachi, lipsanomachi estis. Quæro enim, quo cultu vos Lutherani corpora SS. colatis? non latriæ, quod nec nos facimus; non religioso cultu duliæ, quod hîc unicè impugnat & damnatis: relinquitur ergo cultus civilis, quo à vobis colantur, atque ita non alius honor à vobis deferretur, quàm qui à Gentilibus delatus est sepulchris Regum, aut corpori Æneæ, Achillis, Hectoris, aut Romanorum Cæsarum: quod quàm absurdum sit, nemo non Christianus intelligit. Ita quidem verbis speciosis cultores Sanctorum, re autem verâ hagiomachi & hæretici estis.

V. Objicis Crucis sacræ cultum, in quo manifesta idololatria committatur: nam Catholici (ut ironicè narras) die Parasceves Crucem de altari sumunt, ostensaquæ populo canunt: *Ecce lignum Crucis, in quo salus mundi pendit*; Inde in terram deponit Sacerdos, quam genu flexo osculantur alij ad loca sacrorum vulnerum signata, & post cæteros ipse Sacerdos hanc antiquissimam & piissimam cærimoniam osculationemquæ flexo genu peragit. Rides hæc, & sine adoratione latriæ fieri non posse, contendis. Quasi verò qui ob memoriam passionis Christi, & vulnere sacrorum publicè aut privatim osculetur incurvato corpore aut togam Christi, aut clavos quibus confixus est, idololatra sit: nisi omnes simul Lutheranos idololatrias facias, qui antequam Eucharistiam sumant, prius procumbunt in genua & adorant, nec tamen nisi in ipsâ sumptione Christum præsentem agnoscunt. Igitur ut te expediam:

R. Crux Christi partim inter Reliquias colitur, partim inter imagines. Crux illa, in qua Christus pendit, & quævis ex illo ligno particula, ob contactum corporis & sanguinis Christi, inter pretiosissimas Reliquias habenda est. Eadem Crux quatenus figuram Christi crucifixi repræsentat, perinde ut cæteræ Cruces illi similes, inter imagines sacras numeratur. Jam verò imaginibus per se non debetur propriè latria, nec hyperdulia, nec dulia, nec ullus alius cultus, qui tribuitur naturæ intelligenti, sed cultus quidam inferior, & varius pro varietate prototypi, quod imagines repræsentant. Igitur ut imaginibus Sanctorum convenit

OOOO 3

cultus

cultus dulciæ inferior, ita imaginibus Christi, & cruci Christi non latria vera, nec simpliciter, sed cultus latriæ longè inferior convenit, qui ad latriam, ut imperfectum ad longè perfectius reducit. Ita Bellarminus lib. 2. de Imag. c. 25. quicquid hîc tandem alij Theologi de modo hujus cultus disceptent: quales hîc Nifanius denuo magnâ turbâ introducit, D. Thomam videlicet, Vasquez, Suarez, Valentiam, Gretzerum, Laymannum, aliosque: tanquam illi de substantia venerationis Crucis Christi dissiderent.

Communis enim jam sectariorum fraus & fallacia est, ut suprâ tories monui, ex ijs quæ de circumstantijs & modo disceptantur inter Scholasticos, ipsam substantiam dogmatum velle evertere. Enimverò populo & fidelibus passim sufficit, si doceatur, quod piè & religiosè simul exemplar, simul ejus imaginem venerari possint, illud nempe *ut quod*, hoc verò *ut quo*, juxta vulgare illud:

*Effigiem Christi cum transis semper honora,
Non tamen effigiem, sed quem designat, adora.*

Hoc modo Crucis effigiem à Catholicis coli, si roges, responderunt tibi pueri & puellæ, cives & rustici; haud secus, quàm anus in Anglia, (apud Florimundum Remondum) supplex orans ante Crucis effigiem irrisa à Calvinistis, rogataque quid ante Crucis iconem supplex precaretur? respondit: non se ligno, sed qui in ligno pependit, supplicem sterni, secus quàm Calvinistæ inimici Crucis Christi faciunt. Et quid vos Prædicantes hîc aliud agitis? quàm ut per hujusmodi dolos, fallacias, & calumnias, Catholicos idololatriæ diffametis, invisamque Catholicam religionem faciatis, quo tanto securius vestram plebem intra hæresis vestræ laqueos retineatis?

Cæterum, quàm antiqua inter Christianos sit Crucis veneratio, docebunt te Patres, quos inter *Tertullianus lib. de coronam. titis*, & lib. 2. *ad Uxorem*, Crucis cultum refert ad Apostolicam traditionem, uti & *Basiliius M.* alijque Patres faciunt. S. Hieronymus Epist. 17. ad Marcel- lam: *Erit illa dies, quando nobis liceat speluncam Salvatoris intrare, Crucis deinde lambere lignum.* Ambrosius orat. in Theodosium: *Sapienter egit Helena, qua Crucem, particulam videlicet Crucis, nimirum clavum unum in capite Regum levavit, ut Crux Christi in Regibus adoretur.* Quam ob causam

causam Chrysostomus lib. quod sit Christus Deus, inquit : Crucis figuram omnibus locis, in templis, urbibus, ædibus, cubiculis, in solitudine & montibus erigi depingi que solitam, atque ipse Chrysostomus argenteas Cruces in supplicationibus, cum ardentibus facibus pro more tunc recepto præferri iussit, ut de eo Socrates lib. 6. c. 8. & Sozomenus lib. 8. c. 8. memorat. Augustinus in psalm 36. *Cum sub antiquis scelerati crucifigerentur, modo nullus crucifigitur : honorata, & finita est in poena, manet in gloria. à locis suppliciorum fecit transitum ad frontes Imperatorum. Quis tantum honorem dedit poenis, quid servat fidelibus suis ?* Lib. 2. de visit. infir. c. 3. morituris Christi Crucem exhibendam suadet : *Adjicitur, inquit, super Crucem, quadam hominis ibi patientis imago, per quod salutifera nobis Jesu Christi renovatur passio, hanc complectere humiliter, venerare suppliciter.* Subjungit deinde præclaros & pios versus, quos ita finit :

Scilicet ipsius nota sunt Crux, & Crucifixus :

Hanc & ego veneror, Jesum quoque semper adoro.

Serm. 130. de tempore : *Domino descendente è calis, præcedet exercitus Angelorum, qui signum, id est triumphale vexillum, sublimibus humeris præferentes, divinum Regis celestis ingressum terrestrium mentibus nuntiabunt.*

Hoc nimirum illud Matthæi est cap. 24. *Tunc apparebit signum Filij hominis.* Ex quo veteres Patres docent, ipsum Crucis signum præferendum, ostendendumque in extremo judicij die, ut videant, in quem impij transfixerunt, quemadmodum non solum Ecclesia canit : *Hoc signum erit in celo, cum Dominus ad judicandum venerit, sed & Origenes, Chrysostomus, Hieronymus, Hilarius, Theophylactus, Cyrillus, Euthymius, Beda, alijque in caput 24. Matth. exponunt, Quin Sibylla lib. 6. carm.*

O lignum felix, in quo Deus ipse pependit :

Nec te terra capit, sed cali tecta videbis,

Cum renovata Dei facies ignita micabit.

Hoc illud signum Crucis, quod Constantino Magno oblatum est, in eoque promissa victoria, cum hac voce : *In hoc signo vinces ;* Quod ille deinde pro labaro militari gessit, ut milites assuecerent venerari Crucem,

cem, de quo Euseb. lib. 9. c. 9. & lib. 1. de vita Constantini, Sozomenus lib. 1. c. 4. scripsit, & Constantini tempore Lactantius, Crispi filij Magister, carmen de Crucis honore; interque ceteros versus, hunc legis:

Flecte genu, lignumque Crucis venerabile adora.

Quo cultu Theodosius Magnus Imperator, quo Arcadius filius, quo ceteri Imperatores, ac Reges Crucem venerati sint, longum referre. Quâ deinde veneratione Carolus Magnus Crucis effigiem Hadriano Papæ miserit, ab eoque vicissim acceperit, & quis tum cum origine Christianæ religionis per Saxoniam Crucis Christi cultus fuerit in templis, in altari, & in sacris locis, suprâ relatum est.

Igitur sive Crux Christi accipiat pro ligno in quo. Christus pendit, & se ipsum Sacrificij causâ pro nobis obtulit, ut lib. 4. c. 12. Damascenus, alijque Patres loquuntur, sive pro effigie Crucis ad ejus similitudinem factâ, semper apud Christianos toto Orbe terrarum in veneratione fuit; sive etiam pro signo Crucis accipiat, quo se Christiani signant in fronte, & quo Sacrificium Missæ, omniaque Sacramenta peraguntur, nihil hac cærimonia testatius apud omnes Patres & Concilia. *Horum omnium si legem expostules*, inquit Tertullianus, *Scripturam non invenies, traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo firmatrix, & fides observatrix.* Fatenturque non modò Protestantes in synodo Londinensi anno Christi MDCVII. abs se congregata, sed & Wittakerus, Covellius, alijque complures Calviniani, ab ipsâ Apostolorum ætate apud Christianos in omnibus actionibus suis ac sacris Crucem Christi, & signum Crucis in honore, cultuque fuisse, admirantibus ethnicis & Judæis.

Nec sanè alij præter ethnicos & Judæos illufores, contemptoresque Crucis, quàm hæretici, quos inter Claudius Taurinensis imagines Crucis primùm execratus, teste *Jona Episcopo Aurelianensi lib. 1.* Quam hæresin sub idem tempus professi Pauliciani, teste *Euthymio in Panoplia p. 2. tit. 21.* post illum *Petrus Bruis*, & *Henricus* quidam, unde *Petrobrusiani*, & *Henriciani* hæretici, teste Cluniacensi in Epistola contra eos prolixè scriptâ, sub idem tempus.

Eandem hæresin sparserunt, demum ante *Lutherum* & *Lutheranos*, *Joannes Wiclef* notus hæresiarcha, & magnus nostrorum sectariorum prodromus. Hos nunc auctores hujus tui dogmatis, contra omnem antiqui

antiquitatis traditionem, Concilia, Patres, consensumque orbis Christiani, tibi, ut in cæteris omnibus, sequi placet, & cum ijs egregius san-
nio, irrisorque esse, quàm Catholicæ per Orbem Ecclesiæ, majorumque
doctrinæ, quam à Carolo Magno possidemus, inhærere. Universim de
his ac similibus sapientissimè pronuntiavit D. Augustinus epist. 119.
*Una in his saluberrima regula tenenda est, ut quæ non sunt contra fidem, ne-
que contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationem vitæ melioris,
ubique institui vidimus, aut instituta cognoscimus, non solum non im-
probemus, sed etiam laudando & imitando sectemur.*

Habes nunc responsum ad Ostensionem tuam Historico-Theolo-
gicam, qua persuadere voluisti Carolum Magnum non ex integro Ca-
tholicum fuisse, sed magnam partem seu in quamplurimis, ut argumen-
tum libri tui præfert, cum Lutheranis contra Catholicos sensisse. Excussi
singula libri tui capita seu titulos, quibus hoc probare tentasti: sed nul-
lum ego fidei dogma reperi, nec tu unquam produces, ex quo Carolum,
vel in speciem Lutheranis contra Catholicos accessisse ostendes. Ex-
pendat nunc lector, conferatque nostra cum tuis falsis scriptis. Fecisti
quod S. Augustinus dixit lib. 2. contra Manichæos, c. 25. *Omnes hæretici
generaliter scientia pollicitatione decipiunt.* Scripsi prolixius, quàm res ipsa
forè postulabat, sed quia tu per omnes ferè controversias, & calumnias
in Ecclesiam Catholicam grassatus es, sequi te & refellere oportebat.
Quamquam in ijs nihil aliud feceris, quàm quod idem Augustinus lib.
de utilit. credendi c. 1. de hæreticis sui temporis dixit: *Plus in refellendis
alijs disertos, & copiosos esse, quàm in suis probandis firmos, & certos mane-
re.* Quamobrem in contrarium obnixus Catholicorum doctrinam ex
Scriptura, Concilijs, & Patribus, deinde ex Caroli Magni consentiente
sententia exhibui, refutatis deinde ijs, quæ refutanda censui, quamvis
non tam tua quàm aliorum sint, ex quibus exscripsisti. Nam tuum in-
genium, & iudicium non ad aliud sunt nata, quàm ut crambem, &
ἐωλογραφίαν nobis recoquas, & plebeis scurrilibusque disterijs Ponti-
fices, Episcopos, Clericos, Jesuitas, Monachos & laicos laceres, quo-
cum nemo ingenuus & religiosus facilè componi vult. Si veritatem amas,
intermitte hæc scominata, calumnias, & calumniandi libidinem: quære
primò Ecclesiam quam lib. primo indicavi, cognitâ Ecclesiâ invenies
verum Sacerdotium, & in eo veros Episcopos, Pastores, & Doctores,
P P P P quos

quos Christus constituit in Concilijs iudices controversiarum, quos libro secundo monstravi, ut ab his verum Scripturæ sensum, & verbum Dei discas. Repertis Episcopis, & Sacerdotibus, quos Christus dedit dispensatores mysteriorum Dei, invenies verum sacrificium, & vera Sacramenta, veras ac Spirituales claves regni celorum; de quibus tertio libro actum est. Ac demum ex his veram justificationem, quæ per Sacramenta mortuorum & vivorum obtinetur, justitiæ augmentum per bona opera, simulque verum cultum religionis, ac cætera quæ ad salutem vel necessaria vel salubria à Christo & Apostolis præscripta sunt. Extra Ecclesiam Catholicam nihil horum invenies. Augustinus hic audias in psalmum 57. *In ventre Ecclesie veritas manet, quisquis ab hoc ventre Ecclesie separatus fuerit, necesse est, ut aut falsa loquatur, necesse est inquam, ut falsa loquatur, qui aut concipi noluit, aut quem conceptum mater excussit.* Rursum concione ad Catechum. c. 20. *Apud Catholicam Ecclesiam dilectissimi noveritis esse veram fidem, germanam pacem, perpetuam salutem: nec enim in angulo est, sed ubique tota est: si quis ab eâ recesserit, atque hereticorum errori se tradiderit, ut fugitivus servus judicabitur, non ut filius adoptivus; nec ad vitam eternam resurget, sed potius ad damnationem.* Verum quia eo tempore Manichæi, Donatistæ, Ariani, ceterique hæretici veram apud se Ecclesiam reperiri populo persuadebant, uti modò Lutherani, Calvinistæ, Zwingliani, & omnes simul sectæ promittunt, monet fideles lib. 15. contra Faustum Manichæum c. 3. *Noli decipi nomine veritatis, hanc sola tu habes Catholica, quam alloquitur, Ecclesia, & in lacte tuo, & in pane tuo. In hac autem hereticorum videlicet ecclesia, tantum nomen ejus est, ipsa non est, quod grandibus verbis promittunt seductores ejus. Una enim Catholica Ecclesia est mater vera, pia mater & casta: non nos ab ista matre seducat nomen confictum, non nos Ecclesia species aliena decipiat.* Multa quidem communia habent acatholici cum Catholicis, præsertim Lutherani, qui antiquam Augustinæ confessionis formam sequuntur, non tamen ideo intra unam Ecclesiam sunt, in qua salus promissa est: quemadmodum de Donatistis, cum solum schismatici adhuc censerentur, Augustinus scripsit sermone super gestis cum Emerito: *Salutem nemo potest habere, nisi in Ecclesia Catholica, extra Ecclesiam totum potest præter salutem. Potest habere honorem, potest habere Sacramentum, potest cantare Halleluja, potest respondere Amen; potest Evangelium*
tenere,

tenere, potest in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. fidem & habere & predicare, sed nusquam nisi in Ecclesia Catholica salutem potest invenire. Lib. 4. de symb. cap. 10: Si quis absque Ecclesia inventus fuerit, alienus erit à numero filiorum; nec habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere matrem: nihilque ei valebit quod credidit, vel fecit tanta bona sine fine summi boni. Eadem habet Epist. contra Parmenianum lib. 2. cap. 3. Hæc si Augustinus contra schismaticos pronuntiavit, quale iudicium erit deijs, qui non modò ab Ecclesia per hæresin desciscunt, sed & tot maledictis, calumnijs, mendacijs, & injurijs per famosa scripta, ex quibus liber tuus confusus est, Ecclesiam & Sponsam Christi lacerant? Qui conturbat vos, iudicium portabit, quicumque est ille, monet Apostolus ad Gal. c. 5. Et quale iudicium erit illis, qui tot populi animas per fallacias seducunt, & veritatem Dei in iniustitia detinent? Si quid acerbius tibi responsum, tibi imputes. Tu provocator es, & perpetuus in Ecclesiam Catholicam, in Pontifices, Episcopos, Sacerdotes, Clericos & Monachos, omniaque Catholicorum sacra & ritus calumniator: liberè tu & licenter hæc facis, quia extra Ecclesiam Catholicam es, tametsi de jure ad Episcopi Paderbornensis spiritualem jurisdictionem locus spectet, in quo præconem, scriptorem, & irrisorem agis: non aliter quàm S. Augustinus de vobis scribit lib. 16. de Civitate Dei cap. 2. Cham, qui interpretatur callidus, medius Noë filius, tanquam se ab utroque discernens, & inter utrumque remanens, nec in primitijs Israëlitarum, nec in plenitudine gentium, quid significat? nisi hæreticorum genus callidum, non spiritu sapientia, sed spiritu versipellis astutia, quo solent hæreticorum fervere praeordia, & pacem perturbare sanctorum. Scribe tu impofterum quantum voles, donec omnem calumniandi libidinem expleveris, mihi tecum respondendi negotium non erit, nisi & à calumniandi libidine te contineas, & digna refutatione adferas: nam quæ ex alijs exscribis, etsi tibi fortè nova videantur, jam centies tamen explosa sunt. Et cui bono, aut quo lectoris fructu, gustave crambem illam toties recoquimus? Neque hæc ego reposuisssem, nisi Carolus Magnus nobis, cujus res gestas per Saxoniam tractamus, à tuis injurijs & mendacijs liberandus fuisset. Magno id Regi Francorum & Imperatori Carolo debebatur, quem Paderbornensis Ecclesia, & primi per Saxoniam Episcopatus suum conditorem, fundatoremque inter Divos venerantur: ex quo deinde omnes Impera-

PPPP 2

tores

tores & Francorum Reges cum omni gente suâ, non aliam quam Catholicam religionem coluere. Id cum ex omnibus antiquitatum monumentis jam commonstratum sit, tum id auctor vetustus, & æqualis eorum temporum, quo Franci primùm Baptisma, & Christi religionem susceperunt, præfatione ad legem Salicam altius arcessit, *Gens, inquit, Francorum inclita, auctore Deo condita, fortis in armis, profunda in consilio, firma in pacis fœdere, corporea nobilis in columna, candore & forma egregia, audax, velox, & aspera, ad Catholicam fidem nuper conversa, immunis quidem ab omni hæresi: dum adhuc ritu teneretur barbarico, inspirante Deo inquirens scientia clavem, juxta morum suorum qualitatem desiderans justitiam, & custodiens pietatem, dictavit Salicam legem. At ubi Deo favente Rex Francorum Chlodoveus, florens & pulcher, & inclitus primus recepit Catholicum baptismum, & deinde Childebertus & Chlotarius in culmen regale Deo protegente pervenere, quidquid in pacto habebatur minus idoneum per illos fuit lucidiùs emendatum, & sanctiùs decretum.*

VIVAT QUI FRANCOS DILIGIT, CHRISTUS EORUM REGNUM CUSTODIAT, RECTORES EORUNDEM LUMINE SUÆ GRATIÆ REPLEAT, EXERCITUM PROTEGAT, FIDEI MUNIMINA TRIBUAT, PACIS GAUDIA, ET FELICITATIS TEMPORA, DOMINANTIUM DOMINO JESU CHRISTO PROPITIANTE CONCEDAT.

Hæc est enim gens, quæ parva dum esset numero, fortis robore & valida, durissimum Romanorum jugum de suis cervicibus excussit pugnando, atque post agnitionem Baptismi Sanctorum Martyrum corpora, quæ Romani vel igne concremaverunt, vel ferro trucidarunt, vel bestiis laceranda projecerunt, Franci reperta auro & lapidibus pretiosis ornaverunt.

Hæc nimirum illa Francorum gens est, quæ à prima sui origine ex his Westfalæ regionibus orta, perrupto Rheni limite, ejectioneque Romanis Galliam occupavit, cum adhuc barbara esset. Uti id in Monumentis Paderbornensibus à *Ferdinando* Episcopo commonstratum est. Hæc illa gens, quæ cum Clodoveo Rege primùm Baptisma & Christianam religionem suscepit, atque exinde ferventiùs coluit, quorum Reges

ob de-

ob defensionem Apostolicæ sedis Romanæ, & ingentia in Ecclesiam Catholicam merita Christianissimi titulo decorati sunt, ex hac nobilissima Francorum gente majores Caroli Magni, & ex horum Regum sanguine Carolus Magnus, ut supra à nobis relatum est: nec aliam Carolus Magnus debellatis horum locorum barbaris religionem in Westfaliam, Saxoniamque per Episcopos, Sacerdotes, Monachos, cæterosque Apostolicos viros intulit, quam post Clodoveum cæteri Francorum Reges, & tota gens Francica à D. Remigio & sanctissimis Galliarum Episcopis & pastoribus edocti sunt, & illi ab Apostolorum ævo, & ab Apostolorum discipulis acceperunt, atque inde in Gallia, Franciaque per continuam ad Carolum Magnum successionem Episcoporum, & Sacerdotum coluerant: quâ deinde nunquam ruptâ successionem, & incorruptâ doctrinâ, religio à Carolo Magno ad Lutherum usque per Saxoniam intaminata constitit, manetque etiamnum ijs in locis ubi per Episcopos & Principes imperij Catholicos, majorum religio in suis diocesis & provincijs conservatur. Et si à Carolo Magno prima Christianæ religionis exordia repetamus, omnia hæc vel inde nobis gratiora & illustriora esse debent, quòd à Carolo Magno ac Francis, quos à primâ origine Rhenum inter & Visurgim regionum incolas & indigenas fuisse constat, in-
vecta fuerit.

Sanè verò, quemadmodum Angli & Saxones harum regionum olim barbari in Britanniam classe provecti regnum illud occuparunt, ac postquam ab Episcopis & Sacerdotibus ejus regni edocti, Christi sacra amplexi sunt, ex iisdem populis jam Christianis rediere Apostolici viri, D. Willibrordus, Suibertus, Bonifacius, alijque innumeri Sacerdotes, à quibus Frisia, & vicinæ nobis provinciæ primùm ad Christi fidem adductæ sunt, unde majores eorum olim orti erant, ideoque per nativi sermonis commercia populares suos docere poterant: ita prorsus divinâ providentiâ Carolus Magnus ac Franci postliminiò in nativas gentis suæ sedes & provincias Christi religionem introduxerunt, atque ubi majores eorum vitalem spiritum olim hauserant, illò salutaris, veræque vitæ spiritum per fidei lumen retulerunt; miserati nimirum gentis suæ, ex qua ortierant, cæcitatem, quam inanum deorum cultu, & dæmonum ludibrijs miserè dementatam perire videbant. Quo divino munere, uti gentibus illis nihil felicius evenire poterat, ita nihil à Francis hoc bene-

PPPP 3

ficio

ficio majus suis popularibus reddi potuit. Nunc cum ab avita majorum religione descitum sit, majorque pars Saxonum à Carolo Magno ad Lutherum & Calvinum transferit, haud aliud votum est nostrum, quam ut corda Patrum convertantur ad filios, & filiorum ad Patres; & quas gentes Spiritus sanctus congregavit in unitatem fidei, has ad unam Christi Ecclesiam, uniusque religionis concordiam revocet: nec enim extra illam salus promissa est.

Hoc cum Scripturæ & Concilia, tum Patres nos docent. Augustinus Epist. 151. ad populum factionis Donatistarum: *Quisquis ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate disjunctus est, non habet vitam, sed ira Dei manet super eum.* Quo judicio, Ambrosius in c. 17. Lucæ, tria genera hominum à consortio magnæ illius cœnæ pronuntiat excludi, *Gentilium, Judæorum, & hereticorum.* Formidabile illud quod S. Fulgentius scribit c. 38. & 39. *Firmissimè tene, & nullatenus dubita, quemlibet hereticum, & schismaticum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizatum, si Ecclesia Catholica non fuerit aggregatus, quantascunque eleemosynas fecerit, etsi pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse salvari: omni enim homini, qui Ecclesia Catholica non tenet unitatem, neque Baptismus neque eleemosyna, quamlibet copiosa, neque mors pro Christi nomine suscepta, proficere poterit ad salutem, quamdiu in eo heretica & schismatica pravitas perseverat, quæ ducit ad mortem.*

CAPUT XIII. CENTO LUTHERANUS,

SEU

Lutherana Religio, in quantum Lutherana, ex antiquis et damnatis hæresibus est composita, et consarcinata.

Absolvimus Carolum M. Romano-Catholicum, quem adversarius nobis per mixturam religionis Catholico-Lutheranum facere voluit. Primum nullam dicit compositionem diversæ religio-